

ЎЗ ЙЎЛИНИ ТОПГАН СПОРТЧИ

УШБУ СОНДА

СИЗ БУНГА
НИМА
ДЕЙСИЗ?

2

ШЕЪР —
ШЕЪРХОН
МУЛКИ
БЎЛСИН

3

БИЗЛАРНИ ОДАМЛАР
ТУШУНИШАРМИКАН?

4

ОИЛА
БОШЛИҒИ
НОШУД
БЎЛСА...

5

ЛИБОСИНГИЗ-
КЎРКИНГИЗ

6

ЁМОНЛИК

7

Халқимизда шундай бир ибора бор: «Уғил отага, қиз онага тортади», дейишади. Темур ака ҳам барча инсоний фазилатларни отасидан олди. Фақат бир хислати унга ўхшамасди, холос. Бу ҳам бўлса, у касби-кор танлашда ота изидан бормади. Аксинча, ўзига хос ва кўнглига мос йўлни танлади. Раҳматлик отаси оддий ишчи эди. Бобоси Миршохид Мироқилов эса моҳир актёр бўлиб, кўпгина фильмларда роллар ижро этган ва ўзига хос образлар яратган санъаткор эди. Шунингдек, у ўзбек драматургияси асосчиларидан бири — шоир Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий билан узоқ йиллар бирга ишлаган ва ижодий ҳамкорлик қилган. Оила боши — ота оламдан эрта

кўз юмгач, фарзандлар тарбияси билан шугулланиш ёлғиз она зиммасига тушди.

Евдокия Степановна ўзбек тилини жуда яхши биларди. Иймон-этикоди бутун аёл. Тоат-ибодатни қанда қилмайди. Беш вақт намоз ўқийди. Ҳар фотиҳага қўл очганда юртимизга тўкин-сочинлик, омонлик тилайди. Эл қатори фарзанди Темурга ҳам омад-ёр бўлишини Яратган Ғамдан тинмай сўрайди.

Одатда, инсон боласида ҳамма нарсага қизиқиш болаликдан пайдо бўлади. Темур ака ёшлик пайтидаёқ спортга кўнғил қўйди. Аввалига у спортнинг Батут сакраш тури билан шугулланди. Шу соҳа бўйича спорт устаси бўлди. 1975 — 1979 йиллар орасида тўрт марта Ўзбекистон чемпиони унвонини қўлга киритди.

Темур акадаги жасурлик, дово-раклик ва чақонлик хислатларини

пайкаган меҳрибон ва талабчан мураббий Таълат Нигматуллин уни ўзига шогирдликка олди. Унга каратэнинг сир-асрорларини қўл билан ўргатди. Устоз ўғитларига амал қилган шогирд спортнинг бу тури бўйича ҳам маҳорат чуққисига кўтарилди. Айни пайтда у қора белбоғ ва япон каратэ соҳибидир. Германия, Исроил, Туркия, Англия, Бразилия каби мамлакатларда ўтказилган халқаро каратэ мусобақаларида юқори ўринларга эришди. Ҳамкасблари. Ҳўжамқул Ҳожикулов ва Нурхон Нафасов ҳам республикамизда каратэ спортини ривожлантиришга катта ҳисса қўшиб келаётган мураббийлардан.

Ўзбекистон Каратэ Миллий Федерацияси вице-Президенти Темур Мироқиловнинг икки нафар ўғли бор: Артур 11, Мирҳолд 9 ёшда. иккови ҳам ката билан шугуллана-

ди. Улар ёш бўлишига қарамай, Марказий Осиёда ката усулларини курсатиш бўйича биринчи ўринни эгаллашди. Шогирдларидан бири Наталия Баришникова каратэ бўйича тўрт марта чемпионлиқни қўлга киритди. Жонрид Султонхўжаев эса Халқаро мусобақалар совриндори бўлди.

— Онамнинг дуоси мен учун энг катта маънавий куч-қувватга эга, — дейди Темур Мироқилов. — Ҳар сафар мусобақага кетиш олдида онам дуо қилади. Менинг бундай юксак даражага эришимда турмуш ўртоғим Алфия Арелановнанинг ҳам хизмати катта.

К. МИРЗО

мова ва Мамлакат Пулатоваларнинг «Дугоналар» радиожурналидан гапиримиз! деган сузлари янграши билан залга жимлик чукди.

Дастлабки суз Зангиота тумани ҳокимининг муовини Дилоромхон Тошмедовага берилди. Аёлларни мадҳ этувчи чиройли сузлар айтилиб, қушиқ ва шеър мушоирасига уланди. Кечада «Дугоналар» радиожурнали-

«ДУГОНАЛАР» 40 ЁШДА!

Азиз юртдошлар, сизларнинг севимли радиожурналингиз «Дугоналар» эфир орқали таралаётганига ҳам 40 йил бўлибди.

Шу муносабат билан ҳамда бу йил-Аёллар йили бўлганлиги учун «Дугоналар» радиожурнали ходимлари республикамизнинг турли вилоят ва туманларида бўлиб, аҳоли билан юзма-юз учрашувлар ўтказишни режалаштирмоқдалар. Шулардан биринчиси кун кеча Тошкент вилоятининг Зангиота тумани ҳокимияти биносида ўтказилди.

Радиожурналнинг доимий бошловчилари Рихсхон Иброҳи-

ни қарийб 25 йил давомида тайёрлаб борган муҳаррир Матлуба Исломова, олима Улмасхон опа, шоиралар Зулфия Муминова ва Мухайё Мирсаидовалар сузга чиқишди. Эшиттиришнинг ҳозирги муҳаррири Мархабо Собирова Зангиота тумани аёллари билан очик мулоқот ўтказди.

Учрашув қатнашчилари хотин-қизларнинг энг ақин сирдоши, маслаҳатгўйи, даррдоши бўлган «Дугоналар» радиожурналининг ижодий ходимларига бундан кейинги ишларида зафарлар тилади-лар.

МУХАЙЁ

Оила шажараси

АЛПОМИШ АВЛОДИДАНМИЗ

«Оила шажараси» танлови бахона мен ҳам ота-онанинг етти авлодини ургандим.

Уруғимиз кунгирот, авлодимизни Алпомиш дейдилар.

Ота уруғимиз:

1. Сиримбой бобо
2. Тавбой бобо
3. Эшбой бобо
4. Шерназар бобо
5. Умир ота
6. Шодмонкул авлиё бобо

7. Ҳазраткул ота
8. Раимкул (яъни дадам).

Она уруғимиз:

1. Борлибой бобо
2. Қушбой бобо
3. Примкул бобо
4. Қосимбек бобо
5. Бердалибек бобо
6. Мадийрбек бобо
7. Худоёрбек бобо

Сайёра ЭРНАЗАРОВА,
Бойвут тумани

БОЖХОНА ХАБАРЛАРИ

ФАРФОНА. Юртдошимиз Улуғбек Жумамуродов жуда саҳий инсон чиқиб қолди. Қўли очик бу йигит қирғиз оғаларимизни паловхон тура билан сийламоқчи бўлди шекилли бир миллион 118 минг сўмлик гуручни айланма йўл орқали республикамиз ҳудудидан ташқарига олиб чиқиб кетишга бел боғлади. Бироқ сезгир божхона ходимлари унинг бундай ноқонуний саҳийлигига руҳсат беришмади.

САМАРҚАНД. Иш билганга пул топиш ҳеч гап эмас. Миясида ана шундай фикр чарх урган Илҳом Оймасов автомашинасининг гилдирагини айлантиришга тушди. У бир гуруҳ тижоратчилар билан тил бириктириб, 4112 килограмм гуруч, 1218 килограмм макарон, 843 килограмм турли қадоқланган чой, жами 752940 сўмлик озиқ-овқат маҳсулотлари ва ҳўжалик молларини Тожикистон Республикасига олиб ўтиб бериш учун «қўки»га келиш-

ди. Узаро келишувга кўра тижоратчилар бу доворак йигит хизматларига мўмай пул тулашлари керак эди. Лекин йўлда божхона деган «бало» чиқиб қолиб ҳар икки томоннинг ҳам ризқи қийилди.

КОРАҚАЛПОФИСТОН. Ишбилармон ва тadbиркор кишилар ҳақида гап кетганда «Э, э уми, узининг ишига пишиқ, тегирмонга тушса, бутун чиқади», дейишади. Юртдошимиз Каромат Умарова ҳам купчиликнинг назарида ана шундай кимсалардан эди. У 720 минг сўмлик минерал сув, 255 минг сўмлик «Фанта», жами бир миллион сўмдан ортиқ чанқоқбосди ичимликларни Қозоғистон ҳудудига акциз солиғисиз олиб чиқиб кетаётганда «Шуманай» божхона масканининг тегирмонига тушиб қолди. Энди унинг бу тегирмондан бутун чиқиши даргумон.

К. ТОШ, М. БЕК

Хотин-қизлар кўмиталари ҳаётидан

СИЗ БУНГА НИМА ДЕЙСИЗ?

Бир ривоятда айтилишича, бугдойзордан инсон деб аталмиш мавжудотнинг қадам босиб ўтиши гуноҳ саналаркан, негаки, донни, нонни оёқ билан босиб ўтиш увол дейилади.

Лекин, агар акалар ўз сингилларини кўргани, ҳолидан хабар олгани бораётган бўлсалар-у, бугдойзордан кесиб ўтишга тўғри келса, бундай гуноҳдан утиларкан. Ана шундай оғир гуноҳни ўз бўйинларига олиб бўлсада, акаларимиз заифа саналган опаларини ҳимоя қила олаётдиларми, оила бошлиқларимиз турмуш уртоклари ва норасида гудакларини чирқиллатмаётдиларми? Афсуски, бу саволларга тўлалигича ижобий жавоб бериб бўлмайди. Оиласини нотинч қилаётган, хотин устига хотин олаётган ва ҳатто, ишлаш баҳонасида Россияга, Тошкентга дом-дараксиз кетиб хонадонидан хабар олмаётган эркакларга қандай баҳо бериш мумкин?

Оила тақдири, фарзандлар тарбияси, уларнинг келажаги ҳақида маҳалла оқсоқоли, хотин-қизлар кўмита раиси, фаоллар бош қотиришса-ю, ўз отаси жон қойитмаса, она бефарқ бўлса, бунга нима дейсиз? Оилани муқаддас деб билган, оила шавъига гард юктиришни ор деб билган халқимиз орасида бундай иллатлар қаердан пайдо бўлди? Ҳайронсан киши. Тартибсиз турмуш, бефарқликка қачонгача қўл қовуштириб турамыз? Яқинда хизмат юзасидан бир оила жанжалига аралашмишга тўғри келди. Ёш бир оила ажралиш арасида турибди. Урталарида бир нафар фарзандлари ҳам бор. Яхшигина ҳовли, уй-жойлари, узларига яраша, мол-мулклари ҳам етарли. Бу оиллага етишмаётган нарсаси оила аъзоларининг бир-бирларига бўлган меҳр-оқибати, узаро ҳурмат-иззати. Шу оилани сақлаб қолиш чораларини куриш учун маҳалла фаоллари йигитнинг отасини ҳатто қақириб ҳам келтира олмадилар. Ўғлининг туйида ҳам қатнашмаган, мана бундай оғир можаролар кунда ҳам ярамаган отага қандай баҳо бериш мумкин? Катталар кечиримли бўлмоғи, улар катта кўприк эканликларини ҳадеб эслатавериш шартмикан? Ўғил ота учун унта фарзанди бўлса ҳам фарзанд эканини унутмаслик керак. Иккинчи бир оилани қаранг, ҳали 17 ёшга тулмаган тиббиёт билим юртида ўқийдиган қизни А. Икромов кўчасида яшайдиган йигитга турмушга беришган. Ҳали никоҳ ёшига етмаган бу қизни қонуний никоҳдан ўтмасдан туриб, ҳазрати Имом масжидининг домласи шайхий никоҳлаб

қўйган. Орадан саккиз ой ўтиб, қизнинг муомаласидан, юриш-туришидан қайнона айб топа бошлаган. Охир-оқибат шу кунларда ҳали ун гулидан бир гули очилмаган қиз таъна-дашномлар билан бева деган номни олиб, ота-онасини уйига қайтиб келиб ўтирибди. Қизни, йигитни ҳаётга тайёр эмас, ҳали ёш дейлик, лекин ҳар иккала томоннинг туйида бош-қош бўлган ота-онаси, туй бичган оқсоқоллар, қариндош-уруғлар айниқса, қонуний никоҳ хати бўлмаса, шайхий никоҳ ўқиш мумкин эмаслигини жуда яхши билган имом домларлар қаерга қарадилар? Умуман, масжидлардаги имом хатибларимиз шу уринга ярашиқкимикан?

Мана шу оила ажрашиб, ўз ҳақ-хуқуқини талаб қилиб, (гарчанд қонуний бирор чора қўллаш имкони бўлмасада) суд, прокуратура, ҳокимлик идораларида сарсон бўлиб юрганларида юқоридаги «фаоллар» лоақал юракларидан бир армон, пушаймон сездилармикан?

Яна бир оғриқли нуқтаимиз, шундан иборатки, баъзи ночор аҳволда яшаётган оила бошлиқлари, болалари кўп бўлгани, шароити оғир бўлгани учун давлат ёрдам берсин, болаларимга нафақа, ўзимга моддий ёрдам ажратилсин, деган талаб билан келишади. Ҳақиқатдан ҳам ихтиомий ҳимояга муҳтож оилани албатта, давлат ўз муҳофазасига олади. Лекин, оилада меҳнат қилиш қобилиятига эга бўла туриб ҳеч қаерда ишламайдиган уч-тўрт нафар фарзандлари, фойдаланиши мумкин бўлган томорқаси, қисқа қилиб айтганда имкониятлари юқори бўлган оилаларни боқимандалик кайфиятидан чиқариш вақти келмадимикан?

Туманимизда кичкина бўлса ҳам томорқасидан экин экиб бир мавсумда 100-150 минг сўм даромад қилаётган оилалар куплаб топилади.

Фарзандларига ҳунар ўргатиб, ҳунар кетидан фаровон яшаётган халққа яхши туй бераётган, ажойиб туйлар қўраётган оила бошлиқларидан фақат ибрат олиш, урганиш керак.

Хурматли газетхон! Мен уртага ташлаётган бугунги кун муаммоларига сизнинг муносабатингиз қандай? Сизнингча, оилалар тинчлигини, фаровонлигини таъминлаш, ажралишларнинг олдини олиш учун нима-лар қилиш керак деб уйлaysиз?

Д. ИГАМОВА,

Шахрисабз тумани ҳоким

ўринбосари, хотин-қизлар

кўмитаси раисаси

АЁЛЛАР ЙИЛИДА ФАОЛИЯТ ЯНАДА КУЧАЯДИ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси Оила, оналик ва болаликни ижтимоий муҳофаза қилиш мажмуининг йиғилиши бўлиб ўтди. Унда «Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликлари Оила, оналик ва болаликни ижтимоий муҳофаза қилиш қотиб-қилирининг 1998 йил давридаги фаолият натижалари тўғрисидаги ва бошқа масалалар муҳокама этилди. Йиғилишни Ўзбекистон Республикасининг Бош вазир ўринбосари, Республика хотин-қизлар кўмитаси раиси Дилбар Ғуломова бошқарди.

Муҳокамага қўйилган масала юзасидан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси Оила, оналик ва болаликни ижтимоий муҳофаза қилиш қотиб-қилирининг раҳбари қотиб-қилирининг мудири Т. Нурбаева доклады тингладилар. Шунингдек, муҳокамада Л. Юрикова, М. Солиқова, Ш. Нурбаева, Э. Сиддикова, Ш. Жалилов ва бошқалар сузга чиқдилар.

1998 йилда Оила манфаатларини ҳуқуқий ҳимоясини таъминлаш, оилаларни иқтисодий, ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш, хотин-қизларнинг жамиятдаги иштирокини мустаҳкамлаш юзасидан самарали натижаларга эришилгани қайд этилди.

Жойларда оила аъзоларининг соғлигини муҳофаза қилиш ва таълим даражасини ошириш, хотин-қизларни иш билан таъминлаш, уларнинг турмуш шароитини яхшилаш, кам таъминланган оилаларни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш юзасидан маълум ишлар амалга оширилди. Оила манфаатларини таъминлаш борасида 1998 йилда амалга оширилиши лозим бўлган вазифалар асосан бажарилди.

Шу билан бирга оиланинг жамиятга узгартаришдаги тутган ўрни ва иштирокини янада ошириш, унинг фаровонлигини яхшилаш, хотин-қизларни соғломлаштириш, улар уртасида маънавий ишларни тақомиллаштириш юзасидан фаолиятни янада кучайтириш лозимлиги ўқтирилди.

Ўз мухбиримиз

ХАТОЛАРДАН ХОЛИ ЯШАДИ

Тошкент шаҳри бўйича ҳалок бўлганлар руйхати берилган. 3-хотира китобининг 288-бетини ўқийман: «...Низомиддин Акабар, 1924 йил Тошкент шаҳрида туғилган, оддий аскар. 1942 йил декабрда Сталинград вилоятида ҳалок бўлган». Қаршимда эса марҳумлар руйхатиغا тушиб қолган Акбар ота ўтирибди. Қалин Хотира китобини ёлман. Ёнимда ўтирган отахон 74 йиллик хотиралари муҳрланган ўз умр китобини очди.

Онаизорнинг юрагида гашликнинг ҳарорати ошди. Дард сиқиб кела бошлади. Кўнглига, алланечук ёмон уйлар келди. Балки... Йўқ-йўқ, фарзанди омон қолиши керак. Кечалари ухламасдан дуо қилади, дуолари асрайди, иншооллоҳ. «Уғлим, мана бу туморни буйинингга тақиб қўяй. Аканг Зиёвиддинга бериб юбориш эсимдан чиқиб-

ди». Саратов вилоятининг Балакова чўллари. Қақшатқич жанглари. Ҳеч ким билмайди, эртага нима бўлишини.

1942 йилнинг 20 декабрида оқонда ётган Акбарнинг туйқусдан ҳоли заифлашди. Ҳарорати кўтарилиб, ҳушидан кетди. У тиф касалига дучор бўлганди. «Олга» деган буйруқ янгради. Акбар шовқиндан кўзини сал очди. Сўнгра кўзлари хиралашиб, қонга қорилган даладан у томон онаси кела бошлади. Ва «мен берган тумор сени хатардан асрайди» деганча бирдан кўздан йўқолди. Акбар ўзини улим тушагида деб ҳис қилди.

— Мени уликча чиқариб, кимдир ёнимдан гувоҳномани олиб кетган. Хотира китобидаги марҳумлар руйхати-га тушишимга ана шу сабаб бўлган, — дейди отахон.

Акбар Низомиддин 1947 йилда уйига қайтиб келди. Бироқ акаси Зиёвиддин қайт-

мади. Она берган тумор Акбарни бало-қазолардан асраган эди. 1955 йилда Акбар Низомиддинов оила курди. Оиласи Зулфия опа билан 10 нафар фарзандни тарбиялаб, вояга етказишди.

Фарзандлар меҳнат-севарликка урганди, инсоний қадр-қимматни миёсига жойлади.

Дейлик, бир фарзандни отадан «эртага ўқитувчимиз ҳайвонот боғига олиб бораркан» дея пул сўраса, берарди. Аммо каттароғига «домласидан сўра-чи, уканглар ростданам ҳайвонот боғига борарканми?» дейишни ҳам унутмасди. Гап кўннинг кири бўлган пулда эмас, инсоний ўлчамларда.

Айни пайтда фарзандлар Тоҳир ва Ҳасан Акбар ота билан бирга. Қоланлари уйли-жойли бўлиб, чиқиб кетишган. Акбар ота оиласида шундай муҳит яратдики, бунда фақат аҳиллик қарор топти. Фарзандлар ишлаб,

пул топадиган бўлгач, маошларини отанинг жамғармасига келтириб топширишарди. Ота эса рузгордан ортгани эвазига уларга орзу-ҳавас би-

Яхшилардан сўз очдик

лан тўй қилди. Галма-галдан фарзандларига уй олиб берди.

— Уйлаб қарасам, турги иш тутган эканман. Аҳил бўлишда ҳикмат кўп экан, — дейди Акбар ота мамнун алфозда.

Фарзандлар ҳам ҳар ҳафта отани, она-ни зиёрат қилишга келишади. Эҳ-ҳе, 32 нафар неварга билан катта ҳовли тулиб, уй нурхонага айланади.

Хотира китобида ҳа-то утган бўлса, утгандир. Аммо ота Аллоҳ берган ҳаётни хатолардан ҳоли ўтказишга ҳаракат қилди. Тақдир зарбалари олдида йулдан тўйиб кетмади. Ана шунга шўҳр қилади, Акбар ота.

Алижон САФАРОВ

ДУО ОЛГАНГА НЕ ЕТСИН...

Замира Ғуломовани Иштихон тумани аҳолиси танийди, десам, муболага бўлмас. Айни вақтда «Иштихон» маҳалла қўмитаси раиси. Икки фарзанднинг онаси. «Қўшнинг тинч — сен тинч» деган нақлга амал қилади.

Опа табиатан тиниб-тинчимас аёл. Маҳалла аҳлини гўёки катта бир оила ҳисоблайди. Шў оиланинг қувончига ҳам, дардига ҳам шерик. Шунинг учун бўлса керак уни кўпчилик «Замира ая» деб чақиршади.

Замира аянинг ҳаёт йулига назар ташлайдиган бўлсак, деярли умрининг чорак асри эл хизматида ўтди. Дастлаб отни эгарлаб, қамчини босиб далама-дала кезган аёлни қурган эркаклар унинг шўютига қойил қолишган. Агрономликдан иш бошлаган ая партокм, раис муовини, лаборатория бошлиғи, болалар боғчаси мудираси каби қатор маъсул вазифаларда ишлади. Салкам ўн йилдирки маҳаллада фаолият кўрсатаётти. Маҳаллада, туманда тез-тез турли тадбирлар ўтказиб турилади. «Ибратли келинчақ» кўрик-танловида ая раҳбарлик қилаётган маҳалладаги Омон Ходжаевнинг қўшалоқ келинлари Файзинисо ва Гулнора Омоновалар I ва II ўринларни олишга сазовор бўлишди. Ая маҳалладаги тўйларни ихчамгина, тартибли ўтишида ҳам бошқўшди. Уларнинг яна бир ажойиб хоналари бор — совчилик. Совчиликни ҳам ҳар ким эплайвермайди. Маҳалладаги ҳар бир оилани, пасту баландини билади. Шунинг учун бўлса керак бу маҳаллада ажрашмишлар йўқ ҳисоби. Маҳаллада кам таъминланган оилаларга моддий ёрдам бериш, кўп болали оналарга нафақа тулаш каби ишларга ҳам опа раҳбарлик қилади. Яқинда қўшни Челақ туманида очилган Имом Ал-Бухорий масжиди учун ҳам маҳалла аҳлидан 22 минг сўм пул йиғиб топширишди.

Ая бир зум ҳам тинмайди. Маҳалла фаолларидан 2—3 кишини олиб ёлғиз ва кексайиб қолган ота-оналардан, ногиронлардан тез-тез хабар олиб иссиқ-совуқидан хабардор бўлиб туради. Шунинг учун бўлса керак, нуроний отахону онахонларимиз уларни «Олганинг дуо бўлсин, болам» дея дуо қилишади. Зеро, дуо олганга не етсин.

Хонбиби ҲИММАТ ҚИЗИ

Шеър-кўнгли мулки. Бу мулк қачонки, ботиний оламдан, чин дунёга чиққандагина у ўқувчини қилади. Шеърхон мулкига айланади.

Инсон руҳиятидаги изтироблар, тушқунликлар, талотўп кунлар армони, муҳаббат соғинчлари бир кун келиб бўғизда кучли вулқонга айланади. Ушанда у исмсиз фарёд кўтарганини, ҳеч кимга билдирмай ички тўғён билан йиллаганини сезмай қолади. Ушанда бу изтироблар, соғинчлар, гал бермай мисраларга айланаверади... айланаверади. Фақат у мисралар қозғога тушганига қадар сизнинг мулкингиз бўлади, холос.

Ун саккиз ёш. Бу ёшда ҳамма шеър ёзади, шoir бўлгиси келади. Кимдир яхши қурган ёридан араз қилиб шеър ёзса, яна кимдир висолдан завқланади. Бошқа бировнинг пешонасига эса, бу қисмат бўлиб ёзилади. Чунки шеърда куп нарса бор. Ва куп нарса сирлиликча қолади.

Тахририятга келган хатларнинг куп қисмини ҳам турли мазмундаги шеърлар ташкил этади. Уларни қайта-қайта ўқийман. Яхшироқ мисраларга дуч келиб қолсам, уша сўзларни кун буйи такрорлаб юраман.

Шеърлар тақдири ҳақида ҳуло-са чиқарадиган машҳур шоира ёки танқидчи эмасман-у, аммо шеърятга ҳаётимнинг мазмуни, деб баҳо бераман. Шеърдаги ҳар бир мисра қисмати мени қизиқтиради. Кўнглимдаги гапларимни бошқаларга ҳам айтгим, фикрлашгим келади.

Мана бу қалбдан сизиб чиққан мисраларда Фаргона вилояти, Учқўприк туманида яшаб ижод қилаётган Зарифахон Маҳкамова:

«... Мен ҳам бир дунёман, менга бир боқинг,

Менга шох-жаҳонлар курмасин қаср.

Хаёлот юртининг маликасиман, Мен ўзим азобман,

мен ўзим сеҳр...», — дея аёл дарду хасратини, орзу-умидларини нафис мисраларга жо этса, Хадича Мирахмедова... Илондек тўлғониб ҳаёлим қайтди...», — дея видо қўшиғини сокингина пичирлайди.

Инсон ҳамиша умид билан яшайди. Болалигида тезроқ катта бўлишини истаса, улгайиб ҳаёт ташвишларига кўмилиб кетгач, ортига

риб, ватанини соғиниб яшаши мумкин. Бу кўнгли иши. Одам ўзи шунақа, ҳеч нарсадан қониқмай яшайди. Ана уша қониқмаслик ҳисси ҳам унга, куп нарсалардан сабоқ беради. Уни интилишга, яшашга ургатади.

Бизга хат йўллаган Ш. Абдусаматов... Энди юз очмокда ҳаёт чашмаси...», Д. Мирахмедова...

Айрилиқнинг шаробидан ичиб қўйдим,

Кўёш менга нурларидан тикибди дор...», С. Набиев «

... Сенинг ибтидойинг асли

ШЕЪР — ШЕЪРХОН МУЛКИ БЎЛСИН

қайрилиб қаради-ю, болаликдай мусаффо дунё йўқлигини англаб этади.

«Бир қўшиқ яшайди кўксим тубида, Уни саҳарларга айтгим келади. Хали гард кўнмаган

боғлар кўйнига, Зарра шабнам мисол қайтгим келади...», — дея болалик баҳорларини оппоқ тонларга ураб тақдим этади Гулчехра Мирзаева.

Сиз ҳам Муҳаббат Аматаеванинг мана бу мисраларини бир ўқиб қуришг-а... Етмиш минг темирларни симиллатиб, жимиллатиб, юракни қаттиқ-қаттиқ тепиб турган меҳр бор, соғинч бор бу мисраларда... Мезонлар учади фалақда у кун, Турналардан дилхун ёшлар қолади. Сен мени қузатиб қоларсан бир кун, Товонинг ботган тошлар қолади...»

Инсон дустлари орасида ҳам ўзини ёлғиз ҳис этиши, ватанида ту-

фалакми?...», Н. Усмонова «... Имомим бўлсайди вақтни жилаб-лаб,

Дунё эшигига кулфлар оссам...», Н. Мамадалиев

«... Бундан ортик азоб бўлмас, Сизни кўриб юришдайин...», Х. Отакуловнинг шеърларида», «... Ватаним тупроғини, юрагимда асрайман...», каби нозик иборалар қўлланганлигининг гувоҳи бўламиз.

Биз сизга дил дафтаримизни очиб дардларимизни айтаверсак, ёзаверсак, улар тугамайди. Мени эса яна шеър ўқитим, еттинчи омон кенгликларини сизлар билан бирга сайр этгим келяпти. Беихтиёр яна мактубларга шўнгир эканман, Эргаш Атоев, Дилдора Абдуллаева, Маҳаммадхон Замоний, Шерзод Холиқов, Халима Саманова, Баҳодир эгам, Маҳфуза Убайдуллаева, Фотима Аҳмедова, Баҳодир Нигматов, Муроджон Тоғаев, Гулпошша

Газетхонлар ижодида чизгилар

Эшқобилова, Дилрабо Йўлдошева, Жаҳонгир Фозилов, Бобошера Элмуродов, Назира Камолова, Абдуваҳоб Икромхонларнинг ҳам шеърларини эслаб ўтишни лозим топдим. Уларни ижодида чуқурроқ назар ташлайдиган бўлсак, ҳали улар яратган ижод намуналарини ҳақиқий шеър даражасига қўтарилиши, ўз ўқувчиларини топишлари учун янада кўпроқ изланишлари керак, деган ҳулосага келдим. Шунда бир марта ўқилиб эсдан чиқиб кетадиган шеърлар эмас, кўнглиларни ҳамиша безовта қилиб турадиган боқий мисралар яратилади. Биз ҳам уларнинг шеърларини ҳеч иккиланмай газета саҳифаларида чоп этиб, халқимизга тақдим этаемиз.

Чинакам шoir баҳорни ҳаммадан биринчи қарши олади. Унинг баҳори абадий бўлади. Турналар билан эса бир умр хайрлашмайди. Ҳамма ёмон қурган нарсаларни яхши қуриб яшайди. Дунёни бошдан оёқ ишққа уради. Унинг ҳеч кимниқига ўхшамаган узундан-узун сўқмоқлари, дилқас кечалари бўлади. Чунки шеър фақат бугунги кўннинг ноласи эмас, эртанги кўннинг боқийлиги ҳамдир. Юнус Эмронинг мисралари билан айтадиган бўлсак:

«Бизга дийдор керак, дунё керакмас, Бизга маъни керак, даво керакмас. Биз чун қадир кечасидур бу кеча, Ки эрта бўлмасун, саҳар керакмас...»

НИГОРА ЙЎЛДОШЕВА

Ҳаётимда бўлиб ўтаётган воқеани гапириб бериб, сизлардан маслаҳат сурамоқчиман. Менинг исми Ситора, 18 ёшдаман. Энг гуллаб-яшнаб юрадиган пайт-тўғри эмасми? Лекин мен бундай юришга муяссар бўлдимми, бўлмадимми, ўзим ҳам билмайман. Албатта ҳар бир қизнинг ёшлигидан узининг орзу-умидлари бўлади. Худога шукр, ота-онам соғ, опаларим турмуш қурган, акам ҳам, мен ҳам олий ўқув юртида ўқиймиз, қорнимиз тўқ, юртимиз тинч, уст — бошимиз етиб ортади. Худо берган гузаллик ҳам бор. Ёшлигимдан орзу қилган кўнгли пок, ақлли, мендан 7 ёш катта, ўқишларини битириб, ўзи пул топадиган, келишган, оиласи ҳурматли, менинг севгим ва ҳурматимга жавоб берадиган йигитни учратдим. Аввал бошида дўст эдик, кейинчалик эса «дўстлик», «кучли муҳаббат»га айланди. Ёрим мени, мен эса уларни қуролмасдан туролмаймиз. Ҳар кун мени олийгоҳга олиб келадилар. Ёрдамга ёки меҳрга муҳтож бўлсам, биринчи бўлиб ёрдам берадилар. Оғзимдан чиқарилмас барча илтимосларимга қарайдилар. Бир-биримизни жуда ҳурмат қилиб, бир-биримизга ишонамиз, севамиз. Мана 6 ой ўтди. Лекин мен улардан ханузгача келажда оила қуришимиз ҳақида бир сўз ҳам эшитмадим. Ҳали вақтли, дерсиз. Лекин мени қайси йигит ёқтириб қолмасин, ҳаммаси бир ой ўтмасдан

уйимга совчи юборарди. Аммо улар мени қизиқтирмайди. Мен уларга «ҳали ёшман-тайёр эмасман» дея кўнглини оғритмай кутулардим. Севгим эса негидир бу ҳақда бирор марта оғиз очмади. Шубҳаланиб ҳам қолдим. Дугоналаримдан эшитиб қолдим, машинасида бир қизни олиб юрар экан, бунга унча аҳамият

Овғим остидан ер, бошим устидан осмон кетгандай бўлди, қушим қоронғилашиб, қўл-оёқларим титрай бошлади, шунда ҳам ўзимни ўшлаб, «болаларингиз борми?» дейишга ҳам тилим борди. «Ҳа, қизим бор», — деди. Мен ўзимни қандай ҳис қилганимни фақат Аллоҳ билди, жим бўлиб қолдим. У ҳам шу аҳволда эди. Сунгра

рингиздан тўйиб олай» деди.

Кўзларидан шашқатор ёш куйилди. Бу йигитнинг кўз ёши учун Худо мени кечирсин, қаршимда тиз чўкди. Мен ортиқ чиқолмадим. Уни қаттиқ кучоқлаб олдим. Барибир уни севишимни ҳис қилдим. Уни ташлаб кетмасликка сўз бердим. Худодан шу кун бундай одамни

ДИЛ ИЗҲОРИ

қадам босинглар», дея насиҳат берадилар. Аммо отам билмайдилар. Билсалар, ўқишга ҳам юбормайдилар, биламан. Менга қачон ўқишингни битириб қўлингга диплом олсану, шунда севганингга бераман, деганлар.

Ҳозир ёрим мени кундан-кунга ортиқ севиб бормоқда. Менинг ҳам унга муносабатим худди шундай. Мен хотини, болаларидан ажралишини ҳеч ҳам истамаслигимни айтдим. Лекин мен ҳақимда ҳам хотини билишини истардим, балки опа-сингилдай бўлиб қолармиз, деган умиддан, уларга ҳеч ҳам ёмонлик тиламайман. Иккинчи хотини бўлишга рози бўлдим ҳам. Лекин хотинига тушунтиргунча бир оз сабр қилишимни суради. Ўз хотинини ҳам севиб, ҳурмат қилади. Аммо воқеадан оғоҳ бўлганлар бунга қандай қарар эканлар? Тўғри, менга онам ҳам «қизим ҳаётда қийналишин мумкин», дейдилар. Лекин, ҳар бир инсон ўз бахтини ҳам, тахтини ҳам ўзи куради-ку. Наҳотки, икки инсон бир-бирини севаю, бу гуноҳ бўлса? Бизнинг сегидай севги ҳеч кимда йўқ. Ва ёрим истагандай мен ҳам севгимизни абадий бўлишини хоҳлаб, ният қиламан. Бизнинг соф, кучли муҳаббатимиз учун мен қўлимдан келганча курашаман. Биламан, бир-кунмас бир кун жанжал бўлиши мумкин. Бизларни одамлар тушунишармикан?

СИТОРА

БИЗЛАРНИ ОДАМЛАР ТУШУНИШАРМИКАН?

бермадим. Лекин бир кун ўзим ҳам қуриб қолдим. Анча ўйланиб қолдим. Ўзимни «балки жиянларидир» деб алдадим. Чунки сингил-опалари йўқ. (3 та ўғил укалари бор) Сурай десам, қўнгли бўлмасмикан, дердим. Аммо уларни яна ва яна қурдим. Муносабатимиз яхши эди, ҳар кун учрашиб турардик. Сунг барибир қийналганимдан орани очик қилишимизни, у қиз қимлигини сурадим. Мендан қўнлар сураётган саволни ҳам бердим, яъни «уйланмаганимиз?» деб сурадим ва фақат рост гапиришни илтимос қилдим. Бу саволни бериб ўзим пушайман бўлдим, бир томондан шундай қилишим керак эдику, ахир! Ёрим жим бўлиб қолди, қизарди, пешонасидан тер оқа бошлади. Ерга қараб тикилиб қолди. Мен ҳам бир оз жим ўтирдим. Сунг жавоб кута бошладим.

«Ҳа, уйланганман», деди.

мен юрагим титраётган бўлса ҳам, азобланаётган бўлсам ҳам буни умуман истамасам ҳам — «Мени ҳозир олиб бориң-да, унутиң», — дейишга мажбур бўлдим. Сунг у мени ундай қилмаслигини илтимос қилиб; ялинди. Қанчалардан бери орзу қилаётган қизи «ман» эканлигини, менсиз яшолмаслигини, умрини ҳазон қилмаслигини, бир оз сабр қилишимни, уни тўғри тушунишга ҳаракат қилишимни илтимос қилди. Шунда ҳам мен ундай қилмаслигимни, уни қандай бўлса ҳам унутишим кераклигини, бошқа учрашмаслигимизни, бировнинг бахти устига бахтимни қура олмаслигини, унинг хотини ўрнига ўзимни қўйиб қийналаётганлигини айтиб, унга «бахтли бўлинг» дедим. У мендан яна илтимос қилиб «Ҳеч бўлмаса ҳафтада бир марта қуришга рухсат беришимни», «ҳеч бўлмаса 15 дақиқа дийдо-

ранжитганим учун минг бор кечирим сурадим. Унинг кўнгли оқ, ҳеч кимга ёмонлик тиламайдиган, доимо муҳтож одамларга ёрдам берадиган инсон. Қандай қилиб мен Худодан талаб олган одамимни қўлдан бой беришим керак. Ундай қилолмайман, ахир! Ҳозир Худога шукр, бир йил бўлди, бир-гамиз, дугоналаримиз бизни қуриб ҳавас билан қарайдилар.

Онам у ҳақида биладилар, уни мендан ҳам ортиқ, ўз ўғилларидай яхши қурадилар. Ёрим онам меҳрини қозонган. Онам билан яқинимиз. Ҳамма дардларимни биладилар. Қийналган имда ҳам мени овутиб, яхши маслаҳат берадилар. Лекин биламан, онамга ҳам осон эмас. Қизларинининг ҳам кўнглига қарайдилар-да, онаку ахир, менинг бахтим ҳазон бўлмасин, дейдилар. «Уша бўлмаса ҳам, сизларнинг ақлингиз бор-ку, билиб

«Қўнларнинг бирида...» танловига

ЎҚУВЧИ ФҲЙДАСИГА ҲАЛ БЎЛГАН «ШАПАЛОҚ»

Мен илмий мудар бўлиб ишлайдиган 24-мактабда бир кун шундай воқеа рўй берди. Мактабдаги энг яхши рус-туйли ўқитувчилардан бири Фира Носиrowна Кўзнецова кўзидан шашқатор ёш оқибди хонамга кириб:

— Ҳамид Пулатович, мен бугундан бошлаб бу мактабда ишламайман, — деб ариза ёза бошлади.

Мен:

— Нима гап, тинчликми? — десам, йиллаб: — Яхшиси 9-Б синфига кириб ахволни кўринг, — деди.

Мен синфга югуриб кирдим.

Синфда болаларга дук, қилаётган Ботирга қушим тушди.

— Ким дарс пайтида орқадаги парталарни олдинги парталар устига тахлади?

— Мен, — деди Ботир, — синф супурилмаган экан, олдин синфни тазолайлик, сунг дарс бўлар, деб болаларга супуриртатган эдим, ёмонми? — Унинг ваҳжати қуриб мен ўзимни тўтиб туролмадим ва унинг юзига шапалоқ тортиб юборди. Сунг синф хонасидан чиқиб, директоримиз Мухаммад акага:

— Мен ҳам бу мактабдан кетаман, — деб хонамга қараб кетдим. Ботир эса шапалоққа чидай олмай суқиниб, йиллаб: «Қонунда йўқ, ўқувчи ҳам урадимми? Ҳозир ота-онамни қақриб чиқаман», — деганча уйига чиқиб кетди.

Бир соатлардан кейин Ботирнинг отаси ўғлини бошлаб келди. Директор унга бўлган воқеани тушунтирди. Шундан сунг, Ботирнинг отаси биздан кечирим суради:

— Ҳурматли домлаҳоним, Ботирнинг қилган гуноҳи учун мен кечирим сурайман. Аслида иш билан банд бўлиб болалар тарбиясига эътибор бермай қўйибман. Бу саккиз фарзандим ичидан кенжа-тойи бўлгани сабабли эрка бўлиб ўсибди, уйда ҳам айрим қилиқлар чиқариб опа-сингилларини хафа қиларкан. Шу тўғриси мен эртдан бу бола билан ўзим

шугулланмасам бўлмайди...

Уша кундан бошлаб Ботирнинг феъл-атворида сезиларли ўзгариш бўлганди.

Орадан йиллар ўтди. Дам олиш кун эди. Эски Жува бозорига бориб рўзгорга зарур нарсалар олиб, автобус бекатида машина кутиб турсам рўпарамга «Жигули» машина келиб тўхтади. Ичидан барваста, тўладан келган йигит чиқиб:

— Домлаҳон, бормисиз, — деб қучоқлаб қуришга кетди. Ва менга тикилиб деди: — Устоз, танимадингиз чоғи, мен уша сиздан тарсаки еган Ботир Раҳимов бўламан. Қани, нарсаларингизни менга беринг, — дея қўлимдаги юкларни олиб машина юкхонасига жойлади ва «ўтириң», деб олдидаги уриндиққа таклиф этди.

Машина орқасидagi уриндиққа шоғирдининг аёли икки ўғли билан ўтирган экан, саломлашди. Шоғирдин орқага бир қараб олиб гап бошлади:

— Шоҳидахон, бу ҳурматли отахон менинг устозим, 24-мактабда ўқитганлар. Ҳа, 9-синфда бир қилигим учун устоздан бир шапалоқ еганман, аслида икки шапалоқ еганимда ҳозир фан доктори бўлиб кетаримидим. Ҳозирча техника фанлари номзоди, қурилишда раҳбарлик лавозимда ишлаб турибман, домлаҳон, — деди. Мен:

— Ҳа, ҳозир кандидат бўлсангиз бу ёғи ўнғай, докторлиқни шапалоқсиз ҳам ёклаш мумкин, — дедим.

Ботир хоҳолаб қулиб, яна гапида давом этди.

— Ҳа, домлаҳон, уэр, мен иш, болачақа билан урлашиб, домларларимни ҳам ўғилламай қўйибман. Шу йил ёзда иккита ўғилчамни хатна тўйини ўтказмоқчиман. Сизни боғингизга бориб ўзим олиб кетаман. Албатта борасиз, устоз, — деб қайта-қайта тийнади. Бу орада биз бог ҳовлимга ҳам етиб келган эдик.

Ҳамидулла Йўлдошев,
Фаҳрий педагог

Одамлар бошқаларни уйлаб беркилган булоқ кўзларини очадилар, дархатлар экадилар. Мендан кейин дунёга келувчилар ташналик азоби-ни қурмасин, очликдан, офтоб тигидан қийналасинлар, дея шундай қиладилар.

Карим Ҳужаев раҳбарлик қилаётган Қашқадарё вилояти, Косон тумани қарашли пахта тазалаш очик акционерлиқ жамияти ўтган йилги Навруз байрамидида кам таъминланган, ижтимоий ҳимояга муҳтож оилаларнинг ун икки нафар болаларига ўз ҳисобларидан суннат тўйи, уч нафар

Яхшилардан сўз очдик

торида суннат тўйини ўтказиб беришди. Бева номини кўтариш осон эмас экан. Яхшироқ кийинсанг, орқангдан гап оралайди, кўнглингни гаш қилишди. Уйдагилар ҳам мушларини дулайтиришди. Мен ҳам бошқа дугоналарим қатори тўй-ҳашамларга ясан-тусан қилиб боргим, уйнаб-қувнагим келади. Бошимда эрим бўлса, қўйлақларини ювиб, меҳр билан даэмоллаб, ҳамма аёллар қатори эрталаб ишга қузатсам

ФАРЗАНДЛАРИМИЗ УЧУН ЯШАЙМИЗ

келин-кувнинг ниҳон тўйларини ўтказишди.

Ушбу корхона ишчиси Норгул опа биз билан суҳбатда қуйидагиларни гапириб ўтди:

— Ун олти ёшимда шу корхонага ишга келганимда, мени корхона ҳисобидан ўқишга юборишди. Мана, йигирма бир йилдан буён ҳисобчи бўлиб ишляпман. Турмуш ўртоғим ҳам шу ерда ишлаб ногирон бўлиб қолган. Урлим Кувондиқнинг ниҳон тўйи хизматчиларнинг уч нафар ўғил-қизлари қаторида ўтказилишини корхонамиз ўз зиммасига олганини эшитиб, жуда қувондим. Суянганимдан, «Ахир, адолат бор экан-ку», — деб юборибман.

Корхонанинг яна бир ишчиси Гуласал опани суҳбатга тортганимизда, ўз тақдирдан нолиб кетди: — Бошимда эрим йўқ. Отамнинг уйда тураман. Ёлғизгина икки яшар ўғлимни, меҳнат жамоаси фарзандлари қа-

дейман. Начора, пешона, тақдир экан. Ҳар қалай ёнимда елкадошларим, оғир қўнимда асқотадиган ҳамкасбларим бор-ку, — дея ўзимни ҳиссию юпатаман.

Ёзувчи Галина Николаеванинг бир гапини бот-бот эслайман «... Пули-нгни йўқотдинг, ҳеч нарса йўқотмадинг, дўстларингни йўқотдинг, ярмисини йўқотибсан, орзу-умидингни йўқотдинг, ҳаммасини йўқотибсан».

Биз бугун қўлимиздан келганича, имкониятимиз борлигида кимгадир ёрдам берсак, кўнглига зўгулик йўли билан яхшилик олиб кирсак, инсоний бурчимизни оқлаган бўламиз. Ва бу оқлов бизни янада улкан ишларга олиб боради. Нимаики ишни амалга оширмайлик, фарзандларимиз қамолтини уйлаб қилизди. Улар учун ҳамма нарса яхши бўлсин, деймиз. Ахир, улар бизнинг эртанимиз-да.

Исоқ САТТОРОВ

ОИЛА БОШЛИГИ НОШУЎ БЎЛСА...

«АЁЛ ЮРГАН ЙЎЛЛАР» 49-сон

Кейинги пайтларда Лобар каби чет элларга бориб бир неча ойлаб қолиб кетиб «ишбилармонлик», яъни тижорат билан шугулланмаётган аёллар кўпайиб бормоқда. Уларнинг хориждаги «ишбилармонлик»ларини чин дилдан ҳис қиламан ва уларга раҳмим келади. Чунки улар совуқни-совуқ, иссиқни-иссиқ демай, нозик жуссалари билан оғирдан оғир юкларни ўзга юртлардан йўл азобларию, яна қанча машаққатлар билан ўз юртларига олиб келадилар.

Бунга уларни нима мажбур қилдики? Менимча бунга уларнинг турмуш ўртоқларининг ношудлиги сабабдир! Агар оила бошлиғи бирор касб-хунарни маҳкам ушламаган бўлса, тоғганини кучада ичиб юрса ёки оиласини моддий жиҳатдан яхши таъминлай олмаса, аёл бечора нима ҳам қилсин. Ахир бундай оилада барака бўладими? Ҳадемай фарзандлар катта бўлиб ўқитиш, уйлаш, жойлаш учун маблаг керак-ку! Шунинг учун баъзи аёллар мана шундай йўлни танлаётдилар. Мана шу йўл билан, балким, улар ўзлари уйлаётганларидан ҳам кўпроқ пул топаётгандилар. Лекин пуддан ҳам қимматлироқ бўлган нарсаларни улар секин-аста йўқотиб бораётганларини сезмай қоляптилар.

Аёл уйнинг фариштаси. Агар ўша фаришта бир кун уйда бўлмаса ўша оиладан қанча фойда кутарилади. Ойлаб йўқ бўлса-чи?..

Қаровсиз қолганлари туфайли баъзи фарзандлар нотўғри йўлга ҳам кириб қоляптилар. Жуфти ҳалоли внида бўлмагани учун эркаклар ҳам кўнгиллари тусаган ишларни қиляптилар.

Ўша аёлларнинг ўзлари эса бирим икки бўляпти-ку, деб ўзларини ўтдан чўкка ураяптилар, лекин ўзлари сезмаган ҳолда энг қимматбаҳо бўлган бойлиқларини, яъни соғлиқларини секин-аста йўқотиб бораётилар. Эҳ, қанийди, барча эркаклар ҳам бирдек «Оила» деб аталмиш араванинг юки юғир томонини ўз елкаларига олсалар. Ҳеч бўлмаса ўша ара-

вани аёл билан теппа-тенг тортсалар, Қанийди, улар «оила бошлиғи» деган номларини ва оталик бурчларини ҳеч қачон унутмасалар... Ахир бизнинг ота-боболаримиз аёлларни жуда ҳам эъзозлаганлар-ку. Улар аёлларини «заифа» деб атаганлар ва ана шу заифаларни оғир меҳнат қилишларига йўл қўймаганлар. Заифанинг ишлаб топган пулини эса ор деб билганлар. Аёллар асосан бола тарбияси ва уйдаги аёлларга хос бўлган ишлар билан машғул бўлганлар.

Менимча, ҳозирги замон эркакларининг баъзиларига ирода, сабр-тоқат, ор-номус, мардлик, жасурлик, саҳийлик, эпчиллик, уdda-буронлик, вафодорлик, меҳнатпарварлик ва бир сузли бўлишдек ҳақиқий эркакларга хос бўлган фазилатлар етишмаяпти. Агар барча эркакларда мана шу фазилатлар мужассам бўлса, улар оиланинг келажагини уйлаган ҳолда меҳнат қилсалар ва оилани моддий жиҳатдан таъминлай олсалар ҳеч қайси аёл чет элларда ойлаб қолиб кетмаган бўлар эди. Улар фарзандлар тарбияси билан шугулланшига ҳам, уй юмушларини бажаришига ҳам, ўзлари севган касб-хунарларини қилишига ҳам улгурар эдилар.

Президентимиз томонидан Янги, 1999 йили «Аёллар» йили деб эълон қилиниши юртимиз аёлларнинг руҳини кўтариб юборди. Ажаб эмас, мана шу йилдан бошлаб барча эркаклар онажонларию опа-сингилларини, турмуш ўртоқларию фарзандларини яна ҳам асраб авайласалар. Уларга яна ҳам ғамхўр, меҳрибон, вафодор, тўғрисуз ва ширинсуз бўлсалар. Оиланинг мустаҳкамлиги, тинч-тузулиги ва соғломлиги учун ҳормай-толмай курашсалар, нур устига аёло нур бўлар эди.

Илойим, мана шу муבורак рамазон кўнларида қилаётган эзу ниятларимиз ижобат бўлсин. Худойим ҳаммамизга иймон-у инсоф берсин!

Замирахон ҲАМИДОВА,
Қува шаҳар 2-ўрта мактаб ўқитувчиси

БИР СИНСА ТИКЛАНМАЙДИ

«Қайси тарафдасиз одамлар» 40-сон

Мен аёл киши бўлганлигим сабабли Муниса опамларнинг тарафидаман. Бутун бир оилани тебратиш аёл кишига осон ва енгил иш эмас, албатта. Буни баъзи бир мансабидан пишқириб кетган эркакларимиз тушунмайди ва билишни ҳам истаймайдилар. Эркакнинг бошига бирон-бир қулфат тушса, аёл киши унинг дардини худди ўзиникидек қабул қилади, уйлайди. Лекин аёллар эркакларни севсалар уларга буйсунсалар, «баъзи бир» эркакларимиз бунга қарамлик деб тушунадилар. Йўқ, бу қарамлик эмас. Биз аёллар эркакларни оила бошлиғи сифатида ҳурмат қиламиз. Бундай ҳурмат-эъзозга Муниса опанинг турмуш ўртоқлари нолайиқдир, чунки улар ўз аёлининг ҳаётига, соғлиғига анча катта зарар етказди. Энди оила аввалги тотувликка қайтмайди, чунки синган кўза қайта тикланмайди. Фа Муниса опага Аллоҳдан мен фақатгина саломатлик тилаб қоламан.

Дилфузахон НИЁЗБЕК қизи,
Тошкент Давлат юридика институти талабаси

ҚИММАТГА ТУШИШИ МУМКИН

«Унинг тўйи тезроқ ўтсайди» 46-сон

Азиз ҳамюртим Д... Сиз бунчалик кўюманг. Бу сиқилишингиз соғлигингиз учун қимматга тушиши мумкин. Сиз бу дунёда унга керак бўлмасангиз ота-онангизга кераксиз, ахир. Сизга бир нарсаси бўлса, сизни не умидларда катта қилаётган ота-онангиз, жигарларингизни не аҳволга тушишини уйламасликка ҳақингиз йўқ. Сизга маслаҳатим: ўзингизга муносиброқ йигитга турмушга чиқинг, ҳамма ҳавас қиладиган ширингина оила қуриб бахтли бека бўлинг. Сиз шундай яшангки, ўша йигит қилган ишига бир умр қалбан эзилб юрсин.

Моҳира.

БИСАНГ, УМР АЗИЗ...

«Қайси тарафдасиз, одамлар?» 40-сон

Мен бу мақолани такрор ва такрор ўқишдан чарчамасдим. Ҳатто, мақоладаги барча жумлалар менга ёд бўлиб кетди. Айниқса, «Яккаш беҳаловат жисмига бир лаҳза ором истайди, холос...», «Кўчага югуриб чиқди, ўзини елиб келаётган машина остига...» жумлаларини такрор айтишдан чарчамаган ҳолда, ўз фикрларимни ушбу шеър орқали баён этмоқчиман. Балки, бир кун бу аёл ҳам соғайиб ҳаётга қайтар, ана ўша пайтлар ушбу шеъримни ўз кўллари билан тутиб ўқир. (Илоҳим, шундай бўлсин)

Ўзига бердинг,
Ҳақиқат юз очиб,
айланди осмон
Жондан кечмоқликни
билдингми осон?!

Ишқнинг кўр кўзлари
кечроқ очилди.
Йўлларингга

«миш-миш» гаплар
сочилди.

Дунёси шу экан,
нима ҳам дердик,
Яна қанча меҳринг
арзон сотилди.

Бу ҳаёт ўткинчи,
омонат бари.
Вужудинг азобда,
яшарсан хаста.

Тақдирга омонат
қарама эркам
Биздан ҳам қолади
бу дунё асли.

Мен сенга тилайман,
мукаммал олам,
Осмонда ой каби
тўлишинг керак.

Ўқсима, ортингда
бизлар турибмиз,
Ҳали сен бахтиёр
бўлишинг керак.

Балки опамдирсиз,
балки бир сингил,
Биз ҳам уриб қўйдик
мана ўттизни.
Қўлларимга тутиб
қалам бу кўнгил,
Юпатмоқ истади
яккаш ўзингни.

Таъмасиз муҳаббат,
соф севги дединг,
Эрингни бор меҳр,
ишқ билан севдинг,
Барча эркинлики

Бир
оддий газетхон

Бу мақолани кўзимда аччиқ кўз ёш билан зўрға ўқидим. Чунки мен ҳам Марваридга ўхшаб ўзимни — қари қиз деб биламан, негаки ҳозирги даврда қизларни жуда ҳам ёшлигидан турмушга бериб юборишяпти, ваҳоланки, улар ҳали ҳаётнинг аччиқ-чучуки, икир-чикирига тушуниб-тушунмай, янги қурган оиласидан ажраб қолишмоқда. Шу сабаб баъзи ота-оналар ҳам ҳаётга салбий қараган ҳолда, келинларига қарата «кетсангиз, ана эшик очик, ўғлимга қизболани олиб бераман», дейишади. Албатта, бунга ҳозирги йигитлар ҳам ўрганиб қолишган. Чунки йигитларга қараганда қизлар ҳозир жуда қўп. Ўзим шахсан 2-3 марта катта тўй қилиб, қизболага уйланган йигитларни биламан. Буларнинг олдида 20 ёшдан ошган, ҳаттоки 20 ёшда бўлган қиз ҳам қари ҳисобланади. Атрофдан эса йигитга эмас, балки оиласи бузилган, ёши катта одамлардан совчи кела бошлайди.

Ҳозирги ҳаётнинг мураккаблigidанми ёки ўзимга маъқулроқ йигит учрамаганидими, йиллар ўтиб, ёшим 23 га келиб қолганини сезмабман. Ҳаёт мураккаб дегани сабабми, қанчадан-қанча бўлиб кетган ёш оилаларни кўриб, «ҳали ёшман» дея ўзимни турмушга тула тайёр эмасман, деб билардим. Лекин кейинроқ тушунишимча, «ёши катта қизлар гўёки

ҳамма нарсани тушуниб етган ва келин бўлиб тушган оиласига буйсунмас экан», деган гапни эшитдим. Демак, мен ҳақман? Гоҳида мен ҳам ўз уйимда ўзимни ортиқчадек ҳис этаман, келинқўйларимга ортиқча гап қилиб юбормасликка ҳаракат қиламан. Яхшиямки, давлат иши бор, шу баҳо-

БИР КУН МУРОДГА ЕТСАМ...

«БОР ЭДИМ МЕН ДУНЁДА,
БОРЛИГИМИ
БИЛМАДИНГ» — 47-сон

на эрталаб чиқиб кетиб, кеч-қурун келаман, дам олиш кунлари маҳаллага чиқиб қолгудай бўлсам, «баъзи бир таниш аёллар — «Ҳа, Ирода, катта қиз бўлиб юрибсизми?» — деб кесатиб олишади, ҳамда «қачонгача юрасан, туйингга қачон борамиз», — деб қўйишади. Уларга қарата жавобим битта бўлади, яъни «Тақдир, пешонадаги бори-да, Худо хоҳласа бўлиб қолар», — деб жилмайиб қўяман. Уйга киргач «Кошкийди, бу менинг қўлимда бўлса», — дейман. Нега деганда онамларнинг сиқилганларини кўриб, энди кимдан совчи келса ҳам тегиб кетаман, дейман-у...

Ҳозирги кунга келиб менга келадиган совчининг ҳам чўғи қамайди. Сабаби ёшим катта, бир неча бор келган ёки келмоқчи бўлиб турган совчиларнинг, «Ёши катта экан! 20 ёшдан ошгани қари қиз», — деб қайтиб кетганларини гўвоҳи бўлдим. Ахир қари қизда ҳам юрак, ўзига яраша орзу — ҳаваси бор-ку! Наҳотки, шу гапни гапирганларнинг қизлари, сингиллари йўқ бўлса. Улар ҳақида озгина уйласалар бўлмайдами? Бировнинг дилини огритишдек қаттиқ ғуноҳ бўлмаса керак, дунёда. Ахир эртага уларнинг яқинлари ҳам шу кўйга тушиб қолиши мумкин-ку. Шундагина «қари қиз» номини олиш қандай огирлигини тушуниб етишади. Халқимизнинг «Мен ҳам эдим сендақа, сенам бўласан мендақа» деган мақоли ҳам бекорга айтилмаган. Мақол ҳам ҳаётдан олиб ёзилди.

Лекин ўзимнинг сиқилишимни билдирмаслигим, менга далда бериб туради. Бу билан онажонимни юпат-дид деб уйлайман. Шундай бўлсада, она барибир «она» юпатишларни сезади.

Шуларни уйлаб туриб, Ю. Усмонованинг қўшиғи ёдимдан ўтади:

Кунлар ўтар, ўтар ёшим,
Тоғлар ошар бардошим.
Бир кун муродга етсам,
Кулар-ку бахт қўёшим.

ИРОДА, Тошкент
Юнусобод тумани

Табриклаймиз!

Азизим Ойбаланд Сакидова!

Тугилган кунингиз билан чин дилдан табриклайман! Фарзандларимизнинг бахтига доимо соғ булинг. Уғил-қизларимиз юлдуз, сиз

куёшдек порлайверинг.
Умр йўлдошингиз,
фарзандларингиз

Азиз адабқонимиз Абдулла Раҳимов!

29 январ куни 45 ёшга тулган кунингиз муборак бўлсин. Сизга Аллоҳдан узоқ умр, соғлиқ тилаймиз.
Эхтиром-ила оила аъзоларингиз

Хурматли адабқонимиз Исмоил Ҳасанов!

Сизни 58 баҳорингиз билан табриклаймиз. Узоқ умр, соғлиқ тилаймиз.

Фарзандларингиз номидан
—Қаҳрамон

Хурматли жаниним Мурифа!

Сени 16 баҳоринг билан табриклаймиз. Узоқ умр, соғлиқ, уқийшларингизда муваффақиятлар тилаймиз.
Тоғанг, келинойинг, жияларинг

«ДИЛОРОМ» ЎҚУВ КУРСЛАРИ ТАКЛИФ ЭТАДИ:

- 2 ОЙЛИК КУРСЛАРГА.
1. Зардулик — Бухорода.
2. Бичиш-тикиш, моделлаштириш.
3. Машинада гул тикиш.
4. Компьютер билимлари.
5. Бухгалтерия.
- 3 ОЙЛИК КУРСЛАРГА.
1. Инглиз тили (бошловчилар учун, давом эттирувчилар учун).

Манзил: Муртазов кўчаси, 40 уй, 3-қават, 63-хона.
Мўлжал — «Қозғистон» кинотеатри.
Тел: 35-13-41, 58-48-50.

Шайхонтоҳур туманида рўйхатга олинган «AMAL-HAMU» хусусий фирмаси
ТУГАТИЛАДИ
Даволатар зўлон чўқдан кундан бошлаб бир ой давомиди қабул қилинади.
Тел: 116-89-79.

Маълумки, либос инсоннинг кўрки. У ҳар биримизнинг ички дунёсизини акс эттирувчи воситалардан биридир. Айниқса, аёллар бунга кўпроқ эътибор берадилар. Ана шу маънода мунис ва лобар опа-сингилларимизга ранглар хусусида уз биланларимизни маслаҳат бермоқчимиз.

Шуни унутмангки, оч сариққа монанд майин рангли либослар юзининг рангини соф ва энгил курсатар экан. Қизил ранг эса азалдан ёшларга мўлжалланган. У ҳаракатни фаоллаштирувчи, қон айланишини тезлаштирувчи ранглардан ҳисобланади. Қизилнинг энг синалган муваффақиятли кўриниши оқ ва зангори ранглар билан уйғунлашувидир. Сизга бир сингиллик маслаҳатимиз, сариқ рангли либосларни танлашда жуда эҳтиёт бўлинг. Чунки у айниқса, ёз ойларида офтобдан қорайган баданини алоҳида бўрттириб курсатади. Кўк ранг эса кундалик хизмат кийимга мос ранг. Қолаверса, бу ранг асбларни юмшатиш, танага дам бера олиш хусусиятига эга. Кўкнинг оқ ранг билан уйғун-

лашган либослари ҳар қандай аёлни гўзаллаштириб юборади. Зеро, оқ ранглар маликаси ҳисобланади. У ҳоҳ мўйна, ҳоҳ жун ёки ипгазлама бўлмасин, кишини ораста курсатади. Оқ ранг киши кўнглини равшанлаштириб, унинг кайфиятига кўтаринкилик бағишлайди. Оқ рангнинг турли ранглар билан уйғунлашгани барча ёшдаги аёллар учун мос. Сал бўғиқ, сариққа мойил рангли либослар эса катта ёшдаги аёлларимизга тўғри келади, уларни жуда очади. Қора рангли либослар сизга маълумки, тантанали маросимлар учун мос. У ҳимоячи ранг бўлиб, кишини озгирок қилиб курсатиш хусусиятига эга. У ҳаммага айниқса, териси оч рангдаги аёлларга кўпроқ ярашади. Қора ранг сариқ, яшил ва оқ ранглар билан яхши уйғунлашади.

Бу турфа ранглар инсоннинг характери, кайфия-

ти билан ҳам боғлиқ. Атрофингиздагиларни уларнинг қайси рангга ёқтиришларига қараб характерларини билиб олишингиз мумкин. Бу сизнинг улар билан муносабатингизда бироз бўлсада энгиллик беради, албатта.

Умуман бу турфа оламда ранглар куп, бу рангларда яширинган сирлар куп. Уларни бир-биридан фарқлай билиш, узиға хос ва мосини танлай билиш кишининг дид-фаросатини белгилайди. Аллақачон сизнинг сеvimли нашингизга айланган «Оила ва жамият» газетасининг навбатдаги сонларида рангларда яширинган яна бир сир, яъни уларнинг инсон кайфиятига таъсири, инсон характери билан боғлиқлик томонлари ҳақида қизиқарли маълумотлар билан танишасиз. Сизларга етти олам нафосатини, гўзалликларини соғиниб қолаймиз.

Дилбар ТУРҒУНОВА

Маслаҳатхона

ЛИБОСИНГИЗ-КЎРКИНГИЗ

ИБН СИНО САБОҚЛАРИ

ОВҚАТЛАНИШ ХҲСУСИДА

- Нафсини тия олганлар яшаш соғлом олади.
- Қоринни тўлдириш учун овқатланганлар овқат касалига учрайди.
- Инсон баданидаги ортиқча юкни унга бировлар эмас, ўзи юклаб олганини билмоғи керак.
- Иссиқ овқатни бир оз

совутмай ейиш, ички аъзо-ларда касаллик келиб чиқишига олиб боришини унутманг.

• Ортиқча яхши таом, ёмон касалликларга уя қўради.

• Дам олмайдиган ошқозон, вақти келиб эгасига ҳам дам бермайди.

С. АБЗАЛ

АЖОЙИБ-ҒАРОЙИБ

ЧИНГА АЙЛАНГАН ҲАЗИЛ

Бу воқеа бундан уттиз беш йил илгари маҳалламиздаги хонадонлардан бирида бўлиб ўтган эди.

Набираларини яхши қуриб, доимо эркалатиб уйнатадиган бобоси, бир кун шўхлик қилаётган турт яшар набирасини қулогидан ушлаб, қўлидаги пичоқ билан набирасини қулогини кесиб ташлашини айтганда, набираси яна шўхлик қилиб, «Бобо, қулогимни кесолмайсиз», — дебди. Бобо эса пичоқни тексариши билан ёлғондан кесаман деб, ростдан тигдор томонин билан набирасини қулогини кесиб қўйган экан. Уша кунги воқеани ҳар ким узиға куз олдиға келтириши мумкин.

Чоп-чоп билан набирани докторга олиб борилганда, қулогининг чала, кесилмай қолган жойини докторларнинг ўзи тургилаб кесиб қўйишган экан. Ҳар замонда энди болачақали бўлиб кетган уша кишини қуриб тураман, ушқ сочлари доимо қулоқсиз қулоқ урнини берктики туради.

Самдмурод САИДАҲМАД

«Оила ва жамият» ўғитномаси

КЕЧИРИМ СЎРАШНИНГ ФАЗИЛАТИ

Ерни иситса офтоб, Одамни безайди одоб.

Хурматли уғил-қизларим! Сиз ҳеч хато қилиб, бировнинг ичинини огритиб ёки айтишиб қўлиб кечирим сўраганимиз?

Ёки ориятингиз бунга йўл бермай «енгилиб қоламан, паст кетиб нима қиламан, керак бўлса ўзи ярашин», — деб қўл силтаб кетаверганимиз?

Айниқса, эр ва хотин ёки қайнона билан жанжаллашса, нима қилиш керак?

Бундай пайтда ёши кичиклар, келинлар биринчи бўлиб кечирим сўраши лозим. Аксинча, келин айтишиб бир оғиз «Кечиринг» сўзини айтмаганлар катта хатога йўл қўяди. Эр-хотин, қайнона жанжали оиланинг бузилиб кетишига олиб боради.

Кек одамни кемиради, Занг темирни емиради.

Ҳа, орамизда аразлашиб, айтишиб қўлиб оилаб, йиллаб кек сақлаб юривчилар

ҳам куп учрайди. Бундай инсон узини-ўзи ейди.

Агар сиз шайтонга ҳай бериб, кек сақлаб, кечирим сўрамай, ярашмаган бўлсангиз, катта хато қилибсиз, ўз бахтингизга чоғ қазибсиз ёки гуноҳга қўл урибсиз.

Тўғри, кечирим сўраш ҳаманинг ҳам қўлидан келавермайди. Чунки уни айтиш энгиллидир. Шунинг учун кечирим сўраш фақатгина тарбия қўрган, одобли, кечиримли, иймон-эътиқодли инсоннинг қўлидан келади, ҳолос.

Жойи жаннатда бўлсин, дадам раҳматли:

— Ўғлим, аввало бировнинг ичинини огритма, жанжаллашиб уришма. Агар мабодо айбон бўлса, эрталаб бориб қўл бериб сўраш, кечиринг, десанг олам гулистон, — деди.

Шу сабабдан бўлса керак, ҳадисда ҳам: «Уч кундан ортиқ гинаво кек сақлаш гуноҳдир», — деб ёзилган.

Минг афсуслар бўлсинки, айримларнинг оилаб, йиллаб ўз этини емириб, кек сақлаб,

гаплашмай гуноҳга ботаётганини билмайди.

Ҳавас қилган одам

семиради, Ҳасадчи ўзини кемиради.

Бошқаларга ҳавас қилиб яшаш ҳам яхши фазилат, ҳушхулқ, ҳаёли, ширин сўз оилаларни, айниқса, келинни маҳалла ҳурмат қилади. Демак, ҳавас қилиб яшаш, кечиримли бўлиш кўпроқ келинларга хос. «Кечиринг мени, айб менда» дейиш билан Сиз куп нарсга ютасиз.

Куплар ана шу сўзини айтишни ор билиб турмуши бузилапти, уларни ялиниб юрамани, — деган гурури шу кўйга солапти.

Ҳа, ҳурматли ёшлар, кичик нарсани катта қилиб уйға ташимай, кечирим сўрашни одатга айлантиринг.

Бу билан Сиз катта жанжал уришинг, оила бузилишининг олдини оласиз, энг асосийси болаларингиз етим бўлмайди, катта гуноҳдан ҳоли бўласиз.

Марҳамат қилиб «КЕЧИРИНГ» сўзини айтишини машқ қилинг, бошладик...

Нурмуҳаммад ҲАЙДАРОВ
Нафақадаги одобнома муаллими

ТУШ ТАЪБИРНОМАСИ

БУТУНЛАЙ СОҒАЙИБ КЕТДИМ...

1988 йил мен учун ҳаётимнинг энг огир давлари бўлди. Тиббиёт фанлари кандидати, олийгоҳ домласи, ажойиб инсон — укам тўсатдан мазаси бўлмай қўлимда жон берди. Унинг улими таъсирида менинг ҳам соғлимим ёмонлашиб, узоқ вақт дардманд бўлиб юрдим. Шифохоналарга ётардим тузалиб кетмасдим. Охири доволанишдан ҳафсалам пир бўлиб шифохонани тарк этиб уйға қайтмоқчи бўлдим. Ҳаётдан умидсизланиб руҳим синган эди.

Уша кунни кечаси туш қурибман. Тушимда баланд тоққа чирмашиб чиқиб кетётган эканману, ярмига етганимда жуда чарчадим, бу ёғига чиқолмайман, яхшиси орқага қайтаман, деб пастга қарасам анча йўл босиб қўйган эканман.

Шунда Аллоҳга илтижо қилиб — «Эй парвардигорим, ўзинг менга қувват бер, орқага қайтолмайман, эсон — омон тепага чиқиб олай», — дейишим билан мен чиқиб бораётган тик қоя пастлаб юришимга имкон берди. Баландикка чиқсам, шарқираб оқаётган тиник сувлар, олтиндек товланиб пишиб турган узумлар бормиш. Шу бокқа сув чиқариб, уни яратганлар ҳақиға дуо қилариб уйғониб кетдим.

Қўрган тушимнинг ҳолати шу бўлдики, Аллоҳнинг инояти бўлибми, мен уша кундан бошлаб узимни қўшдай энгил ҳис қила бошладим ва бутунлай соғайиб кетдим.

Садриддин
ҚАМБАРИДДИН ўғли

Синглим, 17 ёшингда мактабни битираётган кезларинг, ойдin орзуларинг бир олам эди. Насиб қилса, ўқишга бориш, она тили муаллимаси бўлиш истагинг бор эди сенда. Ўқишга кириб кетшинга ишонардинг. Фақат ўша сирли шаҳарга етиб олсанг бўлгани эди. Ахир икки-уч бор узоқ туманларга пахтага ҳашарга борганингни айтмаса, сен ўз қишлоғингдан чиқмаган эдинг-да...

Отанг сенинг бу ниятингни эшитиб, негадир қовоғини солиб олди: «Сен бу гапингни куй, болам, ўқишга борган қизларни кўрдим. Кеча автобусда 4-5 таси келаяпти. Нуқул булар-бўлмас гаплар айтиб хиринглайди, йигитларга суйкалади. Қиз боласан, кўзининг олдида тур. Мана акаларинг ўқияпти. Шулар олиб берган шаҳарлар ҳам етади».

Кўнглинг чуқиб маънос бўлиб қолдинг. Лекин ойдin орзуларинг бир дам тинчлик бермас, кундан-кун лов-лов ёнади: «Йўқ, — дединг, — мен ўқишга киришим шарт, бусиз мен учун ҳаёт ҳам, келажак ҳам маъносиз». Узоқ тортишувлардан сўнг минг умидлар, илнж билан йўлга отландинг. Бир амаллаб шаҳарга етиб келдинг. Хужжатларни қабул қилаётган ориққина домла жавобларингдан мамнун бўлди: «Балли, қизим, билиминг анча дуруст экан, тайёргарликни бушаштирма». Шу бир оғиз яхши суз орзуларингга қанот бағишлади. Тунни тонгларга улаб китоб

1

қир латтага артаркан билагингдан тутиб шеригига қаради:

— Қанча кучинг бўлса, мендан кейин курсатарсан, аввал ўзим...

Ўриндиқда турган сумкангни ҳам олмай ўзингни ойнадан отдинг. Бир пой туфлинг тушиб қолганини, оёғинг сирқираганини сезмасдан тиканзор оралаб қоча бошладинг. Тўрт томон бийдай дала. Уфқда қуёш қонга беланиб ботиб борар, сен даҳшат ичра юрагинг ёрилиб, додлаб қочиб борардинг. Оёқларинг айланмас, лаҳза сайин йиқилиб, тизза бўйи келган янтоқлар, қараклар юз-кўзларингга аёвсиз игна санчар эди. Сен чор атрофга қараб овозинг борица «дод» солдинг: «Ердан беринглар!»...

Орқангданги икки зот — сен ҳозиргача «ҳазрати эркак» деб билган одамлар ҳақлашганча сени томоша қилиб бир-бирига бас бойлашди:

— Қани, ким биринчи, навбат шуники!...

...Эртасига эрталаб Булунгурнинг таниш бекатида руҳсиз жасадингни ташлаб кетдилар. Кечаги кун тушингда юз бердимиз ё хушингдами, бошинг қарахт, тилинг гапга айланмасди. Уйингдагилар бу ҳолингни имтиҳондан йиқилганга йўйишди. Ҳозир алам устида, кейин унутиб юборади, дея ортиқ эътибор беришмади.

Қуркам, диловар қиз эдинг. Уйингни совчилар босди. Улар орасида ўзинг ёқтирадиган Самандарни-

титардинг.

Биринчи имтиҳонни аёло баҳога топширдинг.

Иккинчи имтиҳонга келишда автобус негадир бошқа йўллардан юра бошлади. Хайрон бўлиб ёнингдан аёлдан автобус қаёққа боришини сурадинг.

— Бу автовокзалга боради, синглим, у шу йўл билан шаҳардан ўтади.

Хотиржам утиравердинг. Ниҳоят шаҳар тугаб, дашту далалар бошланди. Одамлар ҳам сийраклашиб қолди. Хайдовчининг олдидаги мўйловли, олакўз ёрданчидан — «Жиззахга келдикми?» — дея сурадинг. «Жиззахга дейсизми?» — Хайдовчи негадир бирпас тикилиб турди-да: «Ўзим айтаман синглим, шу автобусда ҳозир «заправка» қилиб қайтамыз,» деди. Яна қўлингданги китобга шўнғидинг. Бир пайт автобус ичида сендан бўлак йўловчи қолмади. Йўл четидаги «Замин» деган ёзувни ўқиб юрагинг шув этиб товонингга тушиб кетгандай бўлди.

— Қани, оппоқ қиз, бир кўнгил хушлик қиламизми? — Мўйловли олакўз иршайганча яқинлаша бошлади. Қўрқувдан қалтираб, нажот сураб хайдовчига қараб юрдинг: — Жон ака, мени қўтқаринг.

Хайдовчи мой юки қўлларини

ЁМОНЛИК

нг одами ҳам бор эди. Ота-она-нг худди билгандай: «Э, бунга қўйса, яна ўқишга кираман дейди-да», — дея совчиларга «хўп» деб юборди.

Тўй тараддуди бошланиб кетди: «Олинг қуда, беринг қуда». Хамма шод, хурсанд. Фақат сен кундан-кунга сўлиб

борардинг. Ниҳоят, никоҳ куни белгилангач, Самандардан хат олдинг: «Муқаддас, Муқаддасим, — деб ёзарди йигит. — Толоимнинг ёруғ юлдузи. Сенинг васлингга етишайтганимга ишонгим келмайди. Шу кунларда оёқларим ерда эмас...» Хатнинг давомини ўқий олмадинг. Бир муз тўйгу бошингдан товонинггача музлатиб, чап қўксингда санчилиб қолди. Айтишим керак, дединг тулғониб, қандай айтаман, қай юз билан айтаман. Кимсасиз чорбоғларда тақдирингга лаънатлар ўқиб, юмюм йиғладинг...

Кенчурун эди. Хамма тўй юмушлари билан овора. Шкаф устида турган сиркали шиша ягона нажот

«КУНЛАРНИНГ БИРИДА...» ТАНЛОВИГА

бўлиб кўринди. Ўлгинг, умуман ёлгон дунёдан изсиз йўқ бўлиб кетгиларинг келди. Эртага тўй, — дединг ҳаёлан. Индинига эса бутун қишлоқда отангинг, онангинг бошини ейдиган, етти пуштинга лаънат тамғаси босилади: «Фалончининг қизи бокира эмас экан». Сўнг отанг орийатдан чидай олмай бундай шармисор қизни барибир ўлдирди. Ўлдирди-ю, ўзи ҳам ўлади. — Бир умр қишлоқда бировга бош кўтариб гапиролмайди. «Ундан кўра...» Хайлларинг жамлашиб кескин хулосага келдинг-да, кўзингга чирт юмиб шишадагини оғзингга қўйиб юбординг.

— Муқаддас, дўгонажон, никоҳ куйлагингни мен ҳам бир кийиб кўрай, — эшикни очган бир тўп қизлар чуввос солиб юборишди. Қиёмат бошланди. Югур-югур, текшир-текшир. Кўёв йигитни қайта-қайта бурчакка олдилар: «Бирор нозуя гап айтдингми?» Гаранг бўлиб қолган йигит Тангрини шохид қилиб, такрор-такрор қасам ичади: «Шу чоққача қўлини ушлаган бўлсам агар тил тортмай ўлай».

Сен шифохонада ўзингга келиб-келмай ётганигдаёқ миш-мишларни хўш кўрувчи қишлоғингда гийбатлар болалагандан болалади:

— Бошқасини, қашқасини қуйинг, Норбуви чеча, гапнинг каттаси бизда, Ойсаранинг қизи заҳар ичибди.

— Ҳо, ҳо анави мулла бўлмоқчи бўлганими?

— Жувонмарг яхши кўрганинг бор экан, аввалроқ айтмайсанми? — Кеча йигитнинг отаси додлаб келибди. Берган қалинимни тийинма-тийин қайтарасан деб.

— Қаранг-а, тўнғичимга сўратганимда ноз қилиб кўнмовди-я, худо уриб қўйибди-ку.

Отанг сени дея ҳеч нарсани аямади. Молхонадаги охириги тирик жонни ҳам сотиб дўхтир айтмиш дориларни келтирди.

Уйга қайтдинг. Ҳеч ким сендан нега бундай қилдинг, нега ичдинг дея сўрамади. Жонинг омон қолганига шўқ қилишар, жуда авайлашарди.

Яна йиллар кетидан йиллар ўтди. Самандар ҳам уйланиб болачақали бўлиб кетди. Ниҳоят бир куни қўшни овулдаги бефарзанд эркакка узатишди. Сени олиб борган кўнж, бирга борган қариндошлардан бирови кўёвнинг янгасига секин шипшитишди...

— Нима, ўғилларингиз зурриёд-сиз утмоқчимиз?

— Фариштали кунда бундай деманг-е қудагай, ували-жували бўлишин.

— Ие, ичида соғ аъзоси бўлса

3

борган хотинлар қолнинг уй-жойларидан топиш-тутишларидан гапириб ўтирди. Кейин тун ярмида соч-соқоллари оқариб қолган киши кириб келганда ногаҳон кўз олдингга ўша мудҳиш кун-ботаётган қуёш, ёнтоқзор оралаб йиқилиб, суришиб фарёд солганларинг ва ўша икки одам келди-ю хўшсиз йиқилдинг...

— Мана ўн йилдирки, бировга бошимни кўтариб гапиролмайман, кўзим ерда, опа. Эшитган билган, лундагина қилиб, бу қўргуликни ўзига-ўзи қилган, дейди. Баъзида угада бўлиб кетган юрагим баттар қонга тулади. Аслида айбдор мен эдимми, дейман. Энди то қиёматга давур икки қўлим ўша имонсизларнинг ёқасида...

— Ўша автобус рақамларига эътибор бермаганмидинг?

— У-у, опа-я, ўша ҳолатда рақам эсимга келибди дейсизми?

— ...

Синглим сен ҳайрлашиб, эҳтимолки, бироз енгиллашиб кетдинг, мен зил ўйлар гирдобига қолдим.

Ўша ҳайвоний нафслар сабаб андишаси дор, орийати осмон сингилнинг дилида ҳам, вужудида ҳам бир умрлик қора, қоп-қора доғ турибди, яхшилар. Қарогимга ёшлар қўйилиб келаркан, илоҳим Яратган эгам ҳар бандасининг аввало имонини бут, саломат қилсин, дейман.

Саядина БОБОМУРОВА

2

4

Дийдор

даги воқеалар ҳаётда бўлганми, қахрамонларинингизнинг прототиплари борми, деган саволлар ҳам туғилгани табиий?

— Фалон жойда бўлган деёлмайман. Лекин пойтахтимизнинг Катортал кўчасида ёки «Шухрат» дуқони яқинида сақланиб қолган кўҳна қабристонларнинг қолдиқлари куп йиллардан бери диққатимни ўзига тортди келади. Энг хайратланарли ери шундаки, уша қабристонларнинг атрофи текисланиб, куп қаватли уйлар, йул-калар, хибонлар қуриб ташланган.

Лекин уша бир неча қабрлар гўё бу дунёнинг омонат эканлигини рамзи сифатида сақланиб қолган, холос. Қиссанинг ёзилишига қай бир маънода ана уша, сершовкин шаҳар ўртасида «сирли орол» янглиғ сақланиб қолган қабристонлар туртки бўлди, дейиш мумкин.

Қахрамонларга келсак, раққоса Таманно ҳаётда бор эди. Бир неча йил бурун фожиали ҳалок бўлган. У Худо берган истеъдодини, ҳусну тароватини қадрлай билмади. Фақат мен баъзи сабабларга

«ҲАЁТ СИНОВЛАРДАН ИБОРАТ...»

Ёзувчи Эркин УСМОНОВ билан мушоаба.

— Эркин ака, ҳафтаномамиз саҳифаларида эълон қилинган «Ажал хиббони» асарининг жанрини нега «саргузашт-мистик қисса» деб белгиланган?

— Биласизми, асарнинг қай жанрда ёзилиши унинг мазмун ва моҳиятини унчалик белгилamayди. Ҳамма гап унинг ижросида, яъни қандай ёзилиши ва китобхонлар томонидан қандай қарши олинишида!

Вақт-Мақон-Қахрамонлар, уларнинг ўзлари каби ранг-баранг тақдирлари эса, сезган бўлсангиз, теварак-атрофимиздаги воқеликдан сира фарқ қилмайди. Саргузашт, фантастик ёхуд мистик ўнсурлар эса муаллиф мақсадини амалга ошириш учун восита бўлиб хизмат қилади, холос.

— Ўқувчилар орасида асарингиз

қура унинг исм-фамилиясини ўзгартирдим, холос. Мадина Маҳмудова, ўқитувчи Сатторов, лейтенант Қорабоев, туман ҳокими Азизбеков, терговчи Бакиров, «қора» Маҳмудлар ҳам ҳаётда бор одамлар. Купчилигининг исмларини сақлаб қолишга ҳаракат қилдим.

Едингида булса, қисса қахрамонларидан бири-мўсафид «Қуръони карим»даги «Аллоҳ Ҳаёт ва Улимни бизни яхши амаллар қилишимиз учун синовга берган» деган сузларни келтиради. Ҳақиқатан ҳам дейдиларки, Аллоҳ бировни синаш учун унга беҳисоб бойлик, мол-давлат бераркан, бошқа бировга шон-шўҳрат, яна бошқасига ҳасталик, яна бошқа бировига эса изтироб... Буларнинг ҳаммаси одам боласини синаш учун бериларкан.

Сўхбатни

Комил ТОШМИРЗАЕВ ёзиб олди

ЧУҚУРДАН ҚАНДАЙ ҚИЛСАМ, ЧИҚАМАН?

Мана икки йилки, худдики бир чуқурга тушиб қолгандайман. Ҳаёлимда бу чуқурнинг ҳамма ёғи берк. Ҳеч қачон чиқолмайман. Дардларимни кимга айтишни ҳам билмайман. Эшитадиган ва маслаҳат берадиган бир дустим йўқ. Дилим вайрон. Ҳаёл одамни минг бир томонга етаклар экан. Ҳаёт ниятда мураккаб. Инсон гарчанд

ДИЛ ИЗҲОРИ

олий тафаккур ва ақл-идрок соҳиби эрса-да, баъзан тақдир синатлари олдида ожиз қолар экан. Менинг исмим Гулнора. 1 та фарзандим бор. Эрим улганига мана 8 йил бўлди, уғлим 8 ёшга тулди. Худого шукрлар айтаманки, мана шу ёшга чиқардим. Энди ўзимнинг ҳаётимга келсак, Зокир деган одам билан танишганимга ропла-роса 2 йил бўлди. Унинг оиласи, хотини ва бола-чақаси бор экан. Зокир 85 ёшли онамни алдаб, мени алдаб хотиним рақ, уладиган ҳолатда, болаларимга қарайдиган одам керак», — деб никоҳ ўқитиб менга уйланди. Лекин ҳаётимни қўлга айлантирди. Мана сабабдан шу фикрга келдим, дерсиз. Мен Зокирнинг дустларидан суриштириб уйини билиб олиб ёлғиз ўзим кириб бордим. Маҳбуба исми аёлни учратдим. Мен бу аёлдан рақ бўлиб ётган Зокир аканинг хотинларини сурадим. Не куз билан қуриб, не қўлоқ билан эшитмайки, келиб-келиб уша хотиннинг узидан сурабман. У бирдан ҳали га-

пимга тушуниб етмай туриб, мени уришга тушиб кетди. Бунга ҳам чидадим. Тинчнинг ахили иноқликда турмуш қуриб юришса бўлмайди? Ҳеч бир камчилиги йўқ экан. Зокирнинг оиласи Мухтабар опа бозорда нарса сотар экан. Улар билан гаплашиб: «Укангизни ҳалиям бўлса бу йулдан қайтаринглар», — десам қўлоқ солмадилар. Хотини Маҳбуба мени кўчада кўрди дегунча, бақир-чақир,

ур-сурга тушиб кетади. Мен шурликда нима айб? Зокирнинг тузоғига лаққа тушиб алданган қолганимми?

Шу машмашалардан кейин ҳомилдор бўлганимни билиб «аборт» қилдирдим. Мен ҳайдаганим билан барибир бир ойда бир келиб кетадиган бўлди. Киргизмасам, эшикни тепиб очиб мени бўғиб, уриб, суқиб, кириб келаверади. Яна ҳозир ҳомилдор бўлиб қолибман. Мен ўзимни оқлаб тушунтиришга ҳам ҳаракат қилмайман. Уй-рузгоримга қарашмайди. Мана, 2 йилдан бери бирон бир нарса олиб бергани йўқ. Оғзидан яхши гап чиқмайди... Келиб нуқул хотини Маҳбубани менга ёмонлаб кетади. Хотини билан ораладиган бирон гап ўтган бўлса, аламини мендан олиб кетади. Шу ҳам ҳаёт бўлдими?

Сизларнинг маслаҳатингизга муҳтожман. Нима қилсам, қандай қилсам, Зокир ва унинг хотинидан қутулишим мумкин?

ГУЛНОРА

(Боши ўтган сонларда)

...Хиббон жимжит эди. Гўё бошқа дов-дархларнинг шоҳларию япроқларини юлиб-юлиқиб шўхлик қилиб юрган шамол ҳам, бу Худо қаргаган жойни четлаб ўтаётгандек туюларди кишига.

Лейтенант Қорабоев неон чироклари нуридан дархларнинг ола-чалпак куланкалари титраган куйи узола тушиб ётган йўлга тарафга юрди. Тева-рак-атроф алланечук совуқ ва сирли бир суккуга чўмган эди.

Одатда бунақа хилват ва қоронғи дарх-зорларга қўшлар тулгангучи ва тунагучи эди. Лекин бу ерда қўшларнинг чугури тугул, тик ётган товуш ҳам эшитилмасди.

Худди ана шу манзара Қорабоевга унча хуш ёқмади. «Ҳақиқатан ҳам бефайз жой бўлиб қолибди» кунг-

лидан кечди уни ва шу пайт бирдан оёқлари остидаги тупроқ аста-секин чўкавтганини сезди. Сездю, яшин ўргандай турган ерида қотиб қолди, оёқлари ўзига буйсунмай, юраги кўксидан отилиб чиққудек гурсиллаб ура бошлади. Ва шу топда мутлақо гайритабиий бир ҳолат содир бўлди.

Қорабоев нафаси бўғзига текилиб ҳаво етишмаётганини, юраги худди капалак янглиғ сассиз-содосиз учи-б, ўзидан, вужудидан узоқлашиб бораётганини ички бир туйғу билан ҳис қилдию, кўксини ги-жимлади ва «Йу...йу-у!» дея қичқириб юборди. Аммо унинг бу ваҳшиёна ҳайқиригини узидан бошқа ҳеч ким эшитмади.

...Шапалоқдеккина қип-қизил капалак эса, ҳув олисда, худди банди-дан узилган қонгалаш япроқ янглиғ пирпираб

учиб бормоқда эди...

Шу топда Қорабоевнинг ҳаёлига «Бу нима? Бу қандай бало?» деган уй келдию, туйқусдан тили оғзига сигмай бўғилга бошлаганини сезиб жон-ҳолатда орқасига отилди,

ва пиелани тулдириб ароқ қўйди. Катта қизи иситиб олиб келиб қўйган чўчварадан чуқилаб газак қилди. Яна қўйди. Яна қўйди. Яна ичди. Шундан кейингина ҳовури сезилиб вужудига

нади. Ё, руҳ-пух деганлар шумикан? Э, йў-е, унақа нарсалар йўқ гап-ку! Ҳаммаси уйдирма, сафсатадан бошқа нарса эмас!...

У шундай ҳаёллар билан елим халтачадаги пулларни стол устига ағдарди ва қўқимтир долларларни ёйиб кафти билан сийпалакдан бирдан девонавор кулиб юборди. «Йўқ, ҳаммаси бошқа бўлади. Бошқача!» деди ўзи-ўзига ва яна пиелага ароқ қўйди...

... Қорабоев тугруқхонанинг қирралари ейилиб кетган зиналаридан югуриб чиқиб йўлакдаги таниш дарчага муралди.

— Мен... Қорабоевга келувдим, қақртиришган экан, — деди нафаси оғзига тикилгудек бўлиб. — Еттинчи палатадан!.

Дарчадан ҳамшира қизининг ҳушурйига чеҳраси лип этиб қуриндию, ён тарафдаги эшик очилди ўзи қуринди.

— Хотинингиз яхши-

лар, — деди у негадир қўзларини яширишга уриниб. — Кечаси қўзлари ёриди... лекин... чақалоқ улик туғилди...

— Шунча денг? — шивирлади Қорабоев бирдан бушашиб.

— Ҳа... — товуши титраб кетди ҳамширани ва қўшиб қўйди. — Уғил бола экан...

Лейтенант Қорабоев ҳамширанинг кейинги гапларига қўлоқ солмади. Оёқларини оғир судраган куйи эшик тарафга йўналди. Зина майдончасида бир сония тухтаб теварак-атрофга қаради. Олам ҳувилаб, ҳамма нарса тўқ қотиб қолгандек туюлди унга. Йўқ, янглишган экан...

Сершовкин шаҳар ўзининг битмас-туганмас, каттаю кичик ташвишлари билан овора, агар бошқачароқ таърифлайдиган бўлса, ҲАЁТ ўз маромида давом этмоқда эди...

ТАМОН

Эркин УСМОНОВ

АЖАЛ ХИББОНИ

(Саргузашт мистик қисса)

қоқина-суқина катта куча тарафга югурди. Унинг қўзлари олайиб кетган, башараси хунук бир тарзда қийшайиб қолганди...

Қорабоев шу аҳволда аранг уйига етиб келди. Қизлари ухламай кутиб утиришган экан. Қорабоев уларни тинчлантириб ётишга ундади, кейин уйга кирди, ечинди

илиқлик югураётганини сезди. Сигарет чекди. Беихтиёр яна хиббонни эслади.

«Қанақа сир бўлиши мумкин у ерда? — уйлади у, бозор директори, киноартист, ўқитувчи ҳам шу тахлит ўлган бўлишса? Нега? Нима учун? Йўқ, бу ерда қандайдир сирли бир куч бор қури-

Ойла ва жаният

Мақолада келтирилган фактлар, воқеалар, маълумотлар учун муаллиф жавобгар ҳисобланади.

Муаллиф фикри тахририят нуктаи назаридан фарқ қилиши мумкин.

Қўлёзмалар таҳлил қилинмайди ва муаллифларга қайтарилмайди.

БОШ МУҲАРРИР: ДИЛБАР САИДОВА

Телефонлар :
Бош муҳаррир - 133-28-20
Котибият - 34-86-91
Эълонлар бўлими - 136-56-52

МАНЗИЛИМИЗ
Тошкент- 700000,
Амир Темур кўчаси,
1-тор кўча, 2-уй.

«Шарк» нашриёт-матбаа концерки босмахонаси.
Манзил Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41- уй.
Босишга топшириш вақти - 20.35.
Босишга топширилди - 21.15.

Ҳомий
«Матбуот тарқатувчи»
акциядорлик жамияти

Обуна индекси - яқка обуначилар учун 176
ташкilotлар учун 177
Рўйхатга олиш № 33
Буюртма Г- 029
25100 нусхада чоп этилди.
Формати А-3, ҳажми 2 босма табок.
Чорланба кунлари чиқади.
Баҳоси эркин нархда.
Навбатчи М. СУЛАЙМОНОВ